

Бібліятэка і музей Францішка Скарыны ў Лондане перажываюць новыя часы. Установа зноў атрымала афіцыйны юрыдычны статус, аднавілася работа яе апякунскай рады. Беларускія даследчыкі маюць магчымасць прыехаць у «скарынаўку», каб на месцы вывучыць тое, што іх цікавіць. Пра багатыя беларускія кніжныя калекцыі гаварылі на круглым сталё, які днямі прайшоў у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі.

«КАБ ЗАХАВАЦЬ КУЛЬТУРНУЮ СПАДЧЫНУ БЕЛАРУСАЎ»

Пра багатыя кніжныя зборы бібліятэкі імя Францішка Скарыны ў Лондане

Калекцыя, унікальная для Захаду

Намеснік дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі **Алесь СУША** адзначае, што цяпер апякунская рада беларускай бібліятэкі ў Лондане — гэта вельмі перспектыўная каманда. У яе склад уваходзяць людзі з прафесійнай адукацыяй, тыя, хто гатовы ахвяраваць асабістым часам і сродкамі дзеля новых даследаванняў, звязаных з Беларуссю, і дзеля самой бібліятэкі. На сустрэчу ў Мінск з Вялікабрытаніі завітаў **сакратар Бібліятэчнай рады Беларускай бібліятэкі і музея імя Францішка Скарыны, магістр Ігар ІВАНОЎ**. Ён адзначае:

— Летась я сустракаўся з Адамам Мальдзісам, а таксама Джымам Дынглі і Арнольдам Макміліным, каб запісаць іх успаміны, бо менавіта яны былі найбліжэйшымі сябрамі апякунскай рады бібліятэкі. Адаму Мальдзісу пашчасціла быць першым даследчыкам з БССР, які працаваў у скарынаўскай бібліятэцы. Больш за тое, у свой час ён паспеў стаць агентам па набыванні кніг для яе...

У пэўным сэнсе скарынаўская бібліятэка стала ахвярай Чарнобыля

— Перыяд росквіту змяніўся перыядам заняпаду, — працягвае Ігар Іваноў. — Бо лёс бібліятэкі быў вельмі моцна зніжаны з лёсам айца Аляксандра Надсана. Як яго здароўе рабілася слабейшым, так і жыццё бібліятэкі заміралася. У 2011 годзе яна страціла статус добраўладкаванай арганізацыі з-за адсутнасці справаздач аб дзейнасці. Апякунская рада практычна спыніла сваё існаванне, перакрылася і фінансаванне. Добраўладкаваныя сродкі, якія раней накіроўваліся на дапамогу бібліятэцы, былі перанакіраваныя людзям, пацярпелым ад Чарнобыльскай катастрофы. Літаральна нядаўна з'явілася цікавае даследаванне, з якога выявілася, што апякунская рада бібліятэкі яшчэ ў самым пачатку ахвяравала сто тысяч фунтаў на ліквідацыю наступстваў

ра Надсана, які ведаў усё і мог паказаць, што дзе знаходзіцца, да часу калектыўных рашэнняў, калі кожны ведае крыху і трэба збіраць дробязі. Ад часу папярковых калекцый мы перайшлі да часу сучасных тэхналогій, і цяпер я бачу нашмат больш цікавасці да музейнай калекцыі і архіва, чым да саміх кніг.

— Там захоўваецца архіў дакументаў беларускай дыяспары, таксама святарскага архіва — напрыклад Льва Гарошкі і іншых. Паступалі лісты і ад грамадскіх арганізацый. Сёння там можна ўбачыць дакументы з Аўстраліі, Канады, Францыі, ЗША, Аргенціны і іншых краін. Гэта ўнікальныя сведчанні. Захоўваецца лісты не толькі беларускіх дзеячаў, але і некаторых замежных. Маюцца паперы даваеннага часу. Усё гэта робіць архіў надзвычай каштоўным.

— Ёсць і вялікая праблема — большая частка архіва не апрацавана — гэтую справу Аляксандр Надсан пакідаў на пасля. Няма ні вопісаў уліку, ні іншых дакументаў. А гэта акурат тое, што варта было б зрабіць. Частка дакументаў патрабуе рэстаўрацыі, да таго ж умовы іх захоўвання не самыя добрыя. А гэтая калекцыя сапраўды ўнікальная.

3 пачатку XVI стагоддзя

Вядучы навуковы супрацоўнік Нацыянальнага гістарычнага музея Беларусі Юрась ЛАЎРЫК

расказаў пра багатую кніжную калекцыю, якая захоўваецца ў беларускай бібліятэцы ў Лондане:

— Менавіта там змешчаны творы, выпушчаныя на Захадзе і прысвечаныя Беларусі. Маецца цікавая калекцыя старадрукаў і рукапісных кніг. Выданыя па гісторыі царквы на Беларусі асабіста збіраў айцец Аляксандр. Вялікі корпус беларускай заходняй літаратуры і кніг часоў Першай сусветнай вайны, многія з гэтых кніг маюць на сабе дарчыя надпісы. Вельмі багатая калекцыя картаў, пачынаючы з XVI стагоддзя, звязаных або з нашым рэгіёнам, або з Вялікім Княствам Літоўскім...

Падаецца, у час 500-годдзя беларускага кнігадрукавання гэта нябачная, але такая трывалая нітка сувязі Беларусі і Вялікабрытаніі павінна стаць яшчэ мацнейшай. Праз паездкі нашых даследчыкаў да тамтэйшых кнігазбораў, праз прыём у сябе шанюных англійскіх гасцей. Адметна, што з Лонданам нас яднае не толькі беларускі кніжны збор, але і імя асветніка Францішка Скарыны, якое яму нададзена.

Ніна ШЧАРБАЧЭВІЧ.
nina@zviazda.by

Выступае сакратар Бібліятэчнай рады Беларускай бібліятэкі і музея імя Францішка Скарыны (Вялікабрытанія), магістр Ігар ІВАНОЎ.

— Мы вызначыліся з місіяй і кірункамі працы бібліятэкі. Гэта захоўванне культурнай спадчыны беларусаў. Умацоўванне жыцця беларускай супольнасці ў Вялікабрытаніі праз зварот да культурных артэфактаў у розных формах. Садзейнічанне і падрыхтоўка глебы для акадэмічнага беларусазнаўства. І заахвочванне зацікаўленасці беларусамі сярод брытанскага грамадства.

— Каб дапамагач акадэмічным даследаванням, бібліятэка заўсёды мела адпаведнае памяшканне. Можна прыезджаць і пісаць артыкулы там, чытаць і думаць. Мы аднавілі гэтыя магчымасці для зацікаўленых асоб.

Варта апісаць архівы

Намеснік дырэктара Беларускага дзяржаўнага архіва-музея літаратуры і мастацтва **Наталля ГАРДЗІЕНКА** расказала пра багатую архіўную спадчыну бібліятэкі Францішка Скарыны, якая на сённяшні дзень вельмі слаба даследавана:

— Трапіўшы ў нашу бібліятэку ў Лондане, я была вельмі ўражана яе архіўнымі зборамі. Ад пачатку 1950-х гадоў там акумуляваліся зборы не толькі брытанскіх беларусаў — гэта фактычна быў архіў беларусаў з усяго свету. Першае паступленне адбылося яшчэ нават да яе заснавання.

У час работы круглага стала.

— Калекцыя гэтай бібліятэкі была ўнікальнай для Захаду. Ніхто больш не мог пахваліцца такім зборам беларусістыкі, яна дагэтуль не была сабраная так сістэматычна. Збор быў унікальным і для БССР. Бо хоць практычна ўсе выданні, што знаходзіліся ў Вялікабрытаніі, меліся і ў Беларусі, але захоўваліся ў спецховах — да іх не было доступу. Менавіта ў гэты час пачынаецца ўздым англамоўных даследаванняў беларусістыкі. Ствараецца Беларуска-англійскае таварыства, якое пачынае выдаваць часопіс беларускіх даследаванняў.

Чарнобыльскай аварыі. Таму ў пэўным сэнсе можна сказаць, што скарынаўская бібліятэка таксама стала ахвярай Чарнобыля. Гэта сумна.

— Джым Дынглі ў 2012 годзе здолеў аднавіць работу апякунскай рады бібліятэкі. У наступным годзе бібліятэцы было вернута права валодання будынкам. Шмат чаго апякунскай радзе давалася рабіць амаль з нуля. Фактычна, мы нечакана пераскочылі ад аднаго перыяду жыцця бібліятэкі да зусім іншага: ад перыяду жыцця Аляксандра

СЛОВЫ, БЛІЗКІЯ ЎСІМ

Падчас XXIV Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўкі замежныя госці чыталі пераклады Скарыны на свае мовы, у тым ліку са зборніка «Скарына на мовах свету», які выйшаў у Выдавецкім доме «Звязда». І, вядома ж, дзятліліся ўражанымі.

Першы сакратар Саюза пісьменнікаў Расіі **Генадзь ІВАНОЎ** адзначае:

— Францішк Скарына — безумоўна, адзін з геніяў на нашых землях. Як чалавек, які першым зрабіў пэўную справу, — напрыклад, як Гагарын паляцеў у космас — безумоўна, ён з'яўляецца выдатным. Першую кнігу выдаць на ўсходнеславянскай мове — гэта вялікі подзвіг...

З тых часоў, вядома, былі надрукаваны мільёны ці нават трыльёны кніг. Мы думаем, разважаем: хто ж быў першым? Але часам забываем дзякаваць за гэта...

Дырэктар Цэнтра азербайджанскай мовы і літаратуры пры БДПУ Салатын Мерзаева прачытала два вершы азербайджанскіх аўтараў. Сучасны кітайскі пісьменнік Хай І Фэн звярнуўся да прысутных на мове Паднябеснай.

— Творчасць Францішка Скарыны прымуціла па-новаму зірнуць на беларускую літаратуру, — адзначае старшыня Чачэнскага аддзялення Міжрэгіянальнай грамадскай арганізацыі «Клуб пісьменнікаў Каўказа» **Адам АХМАТУКАЕЎ**.

— Ваш першадрукар натхніў мяне па-новаму зірнуць на навакольны свет. У мінулым годзе, знаходзячыся на мерапрыемствах святкавання Дня беларускага пісьменства, я шмат чаго даведаўся пра яго. Па прыездзе дадому я пераклаў на чачэнскую мову творы Францішка Скарыны, Максіма Багдановіча і працягваю займацца перакладамі. Цяпер я іначай гляджу на беларускую літаратуру і беларускую зямлю.

Адметна, што кніжная выстаўка-кірмаш аб'яднала на сваіх пляцоўках розных людзей, якія з асаблівай павагай ставяцца да подзвігу нашага першадрукара.

Ніна ШЧАРБАЧЭВІЧ.
nina@zviazda.by

Беларуская паэтка Міколу Мятліцкага таксама натхняецца прадмовы першадрукара.